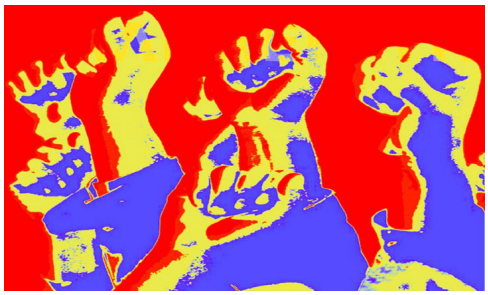
Του **Γεράσιμου Αραβανή**

Καιρό τώρα στο χώρο της αριστεράς πληθαίνουν οι πρωτοβουλίες για συνεργασίες, η αρθρογραφία και οι εκδόσεις για την ανάγκη δημιουργίας μετώπων, μπορεί κανείς να κάνει λόγο για μια *μετωπολογία*.

Προφανώς το φαινόμενο αυτό το τροφοδοτούν οι συνθήκες που επικρατούν στη χώρα, η μεγάλη αδυναμία του εργατικού και λαϊκού κινήματος και η κατάσταση στο χώρο της αριστεράς κυρίως της κομμουνιστικής. Οι μεγαλύτεροι κομματικοί σχηματισμοί της είτε δεν θέλουν καμία συνεργασία ή έστω κοινή δράση, είτε την βλέπουν με βάση την πολιτική τους πρόταση. Οι πολιτικές συνεργασίες και τα μετωπικά σχήματα βέβαια δεν είναι πρόβλημα των περιόδων που στο κίνημα εμφανίζονται δυσκολίες, αλλά και των περιόδων ανάπτυξής του, πάντα θα είναι, αλλά για σήμερα η καθίζηση του κινήματος, ή «παρέλαση» της πολιτικής του κεφαλαίου χωρίς ουσιαστική αντίσταση, ο κατακερματισμός των δυνάμεων της μαχόμενης και της κομμουνιστικής αριστεράς και η αγωνία των αγωνιστών για τα οξύτατα προβλήματα του λαού και την προοπτική της υπόθεσης του σοσιαλισμού οδηγεί σε πρωτοβουλίες και εναγώνιες προσπάθειες να συγκεντρωθούν κάποιες δυνάμεις, κάτι να αρχίσει να γίνεται.

Κατά μία έννοια όλες αυτές οι επεξεργασίες, οι πρωτοβουλίες και οι συμφωνίες για κοινή δράση κάτι θετικό περιέχουν και κατά τούτο είναι χρήσιμες. Κάποιες πλευρές ορισμένα πλαίσια δράσης τις επεξεργάζονται πιο ολοκληρωμένα π.χ. τα οικονομικά προβλήματα που θα δημιουργηθούν κατά την εφαρμογή φιλολαϊκής ριζοσπαστικής πολιτικής εξόδου από την κρίση, τα αναγκαία βήματα και τις προϋποθέσεις τους, κάπου αλλού προτείνονται αποσαφηνίσεις όρων και ιδεών κλπ. Επειδή όμως ότι σπείρουμε σήμερα θα το θερίσουμε στο μέλλον και τις λάθος απόψεις, τις ουτοπικές και μεσοβέζικες θέσεις θα τις βρούμε μπροστά μας ιδιαίτερα αν αποκτήσουν κάποια επιρροή, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και ευθύνη.

Τα πολιτικά προγράμματα και ιδιαίτερα των κομμάτων της αριστεράς και δη της Κομμουνιστικής που αναφέρονται στην απελευθέρωση των εργαζομένων, δηλαδή στην

κομμουνιστική κοινωνία, πρέπει να είναι ολοκληρωμένα.

Να αναφέρονται στις επιδιώξεις του συγκεκριμένου φορέα, ποιος είναι ο τελικός σκοπός του και να τον περιγράφουν.

Θα είναι αγώνας για την βελτίωση της ζωής των εργαζομένων απλώς ή η ανατροπή της αστικής τάξης και η οικοδόμηση της κομμουνιστικής κοινωνίας.

Συγκροτείται εξαρχής το μέτωπο, γίνεται πάνω στην επιδίωξη του τελικού σκοπού ή είναι εξελισσόμενο και αυτό εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν, το βάθος της συνειδητότητας των εργαζομένων, την ισχύ του κινήματος και τον συσχετισμό δύναμης και στην πορεία της δράσης εξελίσσεται βαθαίνει και ριζοσπαστικοποιείται ο χαρακτήρας του όσον αφορά τους στόχους, ενδεχομένως στενεύει το πολιτικό εύρος της σύνθεσής του, αν και αυτό δεν είναι αναγκαίο να συμβεί.

Αναφέρεται, επίσης, στα μέσα και στις μορφές που χρησιμοποιεί, σε γενικές γραμμές στην τακτική που θα ακολουθήσει. Στις κοινωνικές δυνάμεις που αντικειμενικά εκφράζει και επιδιώκει να αποσπάσει την υποστήριξή τους, αποσπώντας τες από την αστική επιρροή. Αναφέρεται στην εξουσία που δημιουργεί μετά την επικράτησή του. Αν όλα αυτά δεν λύνονται πολύ συγκεκριμένα, παρακάμπτονται ή αποσιωπούνται, πολύ φοβόμαστε ότι μπορεί να αποτελέσει το εισιτήριο για τον εκφυλισμό του.

Βέβαια δεν είναι πάντα αναγκαίο και δυνατό κάθε μέτωπο να έχει ολοκληρωμένο πρόγραμμα και ρητά διατυπωμένο τελικό σκοπό, συνήθως για το λόγο ότι δεν υπάρχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις και επιδιώκεται μέσα από τις συνεργασίες και την κοινή δράση να δημιουργηθούν. Στην περίπτωση αυτή ο λόγος γίνεται για μια μετωπική συμφωνία τακτικού χαρακτήρα, ενδεχομένως μεγάλης σημασίας, που δεν υπερβαίνει όμως ένα στενό ορίζοντα. Σε μια τέτοια περίπτωση πρέπει ο χαρακτήρας του να αποσαφηνιστεί και να δηλωθεί ανοικτά. Ότι δηλαδή η συμφωνία έχει στόχο την δράση από κοινού πάνω σε σοβαρά ζητήματα, αλλά πιο περιορισμένου χαρακτήρα χωρίς μεγάλα λόγια και αναφορές στο σοσιαλισμό.

Μπορεί να είναι συμφωνία πολιτικών φορέων ή συνδικαλιστών φορέων και κοινωνικών οργανώσεων για ζητήματα τοπικού ή γενικότερου ενδιαφέροντος, ακόμη και εκλογική συνεργασία. Κλασικό παράδειγμα είναι η πρόταση της Κομιντέρν προς τις σοσιαλδημοκρατικού προσανατολισμού διεθνείς για ενιαίο μέτωπο και δράση πάνω στα εξής πέντε ζητήματα: Υπεράσπιση των εργαζομένων από την επίθεση του κεφαλαίου, πάλη

ενάντια στην αντίδραση και την προετοιμασία νέων ιμπεριαλιστών πολέμων, βοήθεια στη σοβιετική Ρωσία, εναντίον της συνθήκης των Βερσαλλιών και για την ανόρθωση των κατεστραμμένων περιοχών. Ούτε η στρατηγική ούτε ο σοσιαλισμός τέθηκε ως προϋπόθεση για την συγκρότηση του μετώπου.

Πιστεύουμε ότι ο ανοιχτός συντροφικός και ειλικρινής διάλογος είναι απόλυτα αναγκαίος, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες γι αυτό και θα προχωρήσουμε σε ορισμένες παρατηρήσεις πάνω στο πρόσφατα εκδοθέν βιβλίο των Θ. Μαργιόλη, Δ. Καλτσώνη, και Κ. Παπουλή με τίτλο «Μετωπικό πρόγραμμα δι-εξόδου από την κρίση». Το βιβλίο περιέχει πολλές ενδιαφέρουσες επεξεργασίες πάνω σε οικονομικά κυρίως προβλήματα, αναπτύσσοντας μια οικονομική πρόταση που την ονομάζει *«Νέα οικονομική πολιτική».*

Στα καθαρά πολιτικά, όμως ζητήματα αυτά που συγκροτούν και τον χαρακτήρα του προγράμματος έχουμε σημαντικές επισημάνσεις και διαφωνίες.

Πρώτο: Για ποιο λόγο και με ποιό στόχο επιδιώκουν οι δυνάμεις του «λαϊκού μετώπου» να πάρουν την κυβέρνηση, να την αξιοποιήσουν **πώς και για ποιο σκοπό;** Είναι καίριο ζήτημα θεωρούμε στο οποίο δεν χωρούν εκπτώσεις. Την ιδέα να υποστηρίξουν ή και να συμμετάσχουν υπό προϋποθέσεις οι κομμουνιστές σε εργατική κυβέρνηση πριν την επανάσταση την εισήγαμε η ίδια η Εκτελεστική Επιτροπή της Κομιντέρν το 1922, σε συνθήκες υποχώρησης του επαναστατικού κύματος, ανάκαμψης της αστικής τάξης και πέρασμα της εργατικής τάξης στην άμυνα εφαρμόζοντας την πολιτική του ενιαίου μετώπου.

Η θέση ήταν η εξής:

> «Η εργατική κυβέρνηση πρέπει παντού να μας χρησιμεύσει σαν γενικό προπαγανδιστικό σύνθημα. Αλλά σαν άμεσο πολιτικό σύνθημα η εργατική κυβέρνηση αποκτάει σημασία στις χώρες όπου η κατάσταση της αστικής κοινωνίας είναι πολύ λίγο ασφαλής και όπου ο συσχετισμός των δυνάμεων μεταξύ των εργατικών κομμάτων και της μπουρζουαζίας θέτει στην ημερήσια διάταξη τη λύση της εργατικής κυβέρνησης σαν πολιτική ανάγκη..... Μια τέτοια κυβέρνηση είναι δυνατή μόνο αν βγει μέσα από την πάλη των ίδιων των μαζών, αν στηριχθεί πάνω σε εργατικά όργανα κατάλληλα για αγώνα και δημιουργημένα από τα πιο πλατιά στρώματα των καταπιεσμένων μαζών. Μια εργατική κυβέρνηση που προκύπτει από ένα κοινοβουλευτικό συνδυασμό μπορεί επίσης να δώσει την ευκαιρία να αναζωογονηθεί το εργατικό λαϊκό κίνημα. Είναι όμως

αυτονόητο ότι η δημιουργία μιας πραγματικά εργατικής κυβέρνησης και η διατήρηση μιας κυβέρνησης που κάνει επαναστατική πολιτική θα οδηγήσουν αναγκαστικά στον πιο λυσσασμένο αγώνα και ίσως και σε εμφύλιο πόλεμο εναντίον της μπουρζουαζίας. Επομένως το σύνθημα της εργατικής κυβέρνησης μπορεί να εξαπολύσει επαναστατικούς αγώνες ....».

Επίσης το **4ο συνέδριο της Κομιντέρν** σχολιάζοντας εσφαλμένες θέσεις του Κ.Κ. Γερμανίας έγραφε ότι αυτές οδηγούν στην διάδοση δεξιών οπορτουνιστικών αυταπατών για την δυνατότητα μακράς ύπαρξης της εργατικής κυβέρνησης, στο πλαίσιο της αστικής δημοκρατίας, την στιγμή που η Κομιντέρν θεωρούσε την κυβέρνηση αυτή ως μέσο πάλης ενάντια στην αστική τάξη για την οριστική ανατροπή της.

Από αυτή και άλλες τοποθετήσεις της Κομιντέρν συνάγεται ότι η ανάδειξη εργατικής κυβέρνησης είναι μια πιθανότητα, όχι η μεγαλύτερη, στα πρόθυρα της επαναστατικής κατάστασης ή τουλάχιστον σε μεγάλη αδυναμία της αστικής τάξης και ισορροπίας δυνάμεων, όταν στο λαό η ιδέα μιας άλλης διακυβέρνησης πέρα από την αστική έχει κατακτήσει σημαντικό έδαφος, γίνεται λαϊκή απαίτηση και πάλι με πολύ μεγάλη προσοχή και αίσθηση των κινδύνων. Ο λόγος της υποστήριξής της είναι να αξιοποιήσει η εργατική τάξη την κυβερνητική εξουσία για να ανοίξει ο δρόμος προς την επανάσταση. Η διάρκεια της θα είναι περιορισμένου χρόνου ως συνέπεια της οξύτατης επίθεσης της αστικής τάξης και του δυσμενούς για την εργατική τάξη συσχετισμού δύναμης, ειδάλλως στο βάλτωμα της διαδικασίας αυτής και η ανατροπή της κυβέρνησης κάτω από το βάρος των προβλημάτων και των αδιεξόδων που θα δημιουργούσαν ήταν πολύ πιθανή.

Η ιστορική εμπειρία το επιβεβαίωσε. Η περίπτωση της **Χιλής 1970-73,** της **Πορτογαλίας** κατά την επανάσταση των «γαρυφάλλων», οι σύγχρονες περιπτώσεις της Βενεζουέλας και άλλες. Επιτυχία είχε η διαδικασία αυτή στην **Τσεχοσλοβακία** την περίοδο 1945-48 σε εξαιρετικά ευνοϊκές όμως συνθήκες, με ένα Κομμουνιστικό κόμμα πανίσχυρο και εκλογικά, την εργατική τάξη οργανωμένη σε πολύ μεγάλο βαθμό κάτω από την επιρροή των Κομμουνιστών και τη δυνατότητα επέμβασης του ιμπεριαλισμού μηδαμινή.

Το πρόγραμμα στο οποίο αναφερόμαστε και περιέχεται στο συγκεκριμένο βιβλίο προτείνει να υποστηριχθεί η ανάδειξη Λαϊκής Δημοκρατικής κυβέρνησης ως μοναδικό δρόμο για την έξοδο από την κρίση υπέρ του λαού με προοπτική το σοσιαλισμό, κάτι σαν νομοτελειακή εξέλιξη. Η κυβέρνηση αυτή θα διαρκέσει χρόνια, τουλάχιστον εφτά χρόνια θα διαρκέσουν οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, χρόνος υπερβολικά αισιόδοξος, οικονομικό πρόγραμμα που θα

εξελιχθεί σε τρεις φάσεις, κοντοπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο, μέσω των διαδικασιών αυτών θα δημιουργηθούν βαθιές αλλαγές στο εποικοδόμημα και όλα αυτά θα αποτυπωθούν σε νέο «λαϊκό δημοκρατικό» σύνταγμα.

Τις διαδικασίες αυτές ουσιαστικά το πρόγραμμα τις περιγράφει να εξελίσσονται **σε συνθήκες απουσίας ταξικής πάλης**, κάτι σαν να είναι η κυβέρνηση μόνη της, να μην υπάρχει πανίσχυρη ακόμη αστική τάξη που κατέχει τα μέσα παραγωγής και ουσιαστικά την εξουσία και οι λαϊκές δυνάμεις μόνο την κυβέρνηση. Πρέπει να είναι σε όλους σαφές ότι αν απειλείται πράγματι η αστική κυριαρχία θα ακολουθήσει λυσσαλέα αντίδραση της αστικής τάξης και των ιμπεριαλιστών με στόχο την παρεμπόδιση της εφαρμογής του κυβερνητικού προγράμματος και μεταστροφής των λαϊκών διαθέσεων. Εξ αυτού συνάγεται ότι η νίκη και ο σχηματισμός λαϊκής δημοκρατικής κυβέρνησης πρέπει να αξιοποιηθεί για την ωρίμανση των προϋποθέσεων της επαναστατικής ανατροπής και εκεί να κριθεί το ζήτημα της εξουσίας και όχι για μια λαϊκή δημοκρατική αλλαγή στην κοινωνία μακρόχρονη και ύστερα να επιδιωχθεί η κατάκτηση της εξουσίας και η πορεία στον σοσιαλισμό.

Όλη αυτή η διαδικασία έχει προϋπόθεση την ανάδειξη λαϊκής δημοκρατικής κυβέρνησης, κάτι σαν νομοτελειακή εξέλιξη όπως ήδη σημειώσαμε. Τέτοια κυβέρνηση μέσω εκλογικών διαδικασιών είναι κατ’ αρχήν πολύ δύσκολο να προκύψει. Ιστορικά οι περιπτώσεις αυτές είναι πολύ περιορισμένες, δεν καταγράφονται αντίστοιχες στον αναπτυγμένο καπιταλισμό και συνδέονται σχεδόν πάντα με ιδιαίτερες συνθήκες, πράγμα που σημαίνει ότι ουσιαστικά η προοπτική ανάδειξης λαϊκής δημοκρατικής κυβέρνησης με μια τέτοια τακτική δεν είναι πιθανή.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι **οι εκλογές και συνολικά οι αστικές κοινοβουλευτικές διαδικασίες και οι κρατικοί θεσμοί δεν είναι φτιαγμένοι για να αξιοποιηθούν για την ανατροπή της εξουσίας του κεφαλαίου, αλλά για την στερέωση της κυριαρχίας του. Ταξική συνείδηση διαμορφώνει η ταξική πάλη μέσα στους αγώνες** με την επίδραση του μαρξισμού λενινισμού και της πολιτικής πρωτοπορίας της εργατικής τάξης, αντίθετα οι εκλογές και η δράση κυρίως στο αστικό πολιτικό σύστημα ομογενοποιούν τον εργαζόμενο λαό στο επίπεδο της συνείδησης του πολίτη, αμβλύνοντας την αίσθηση των ταξικών διακρίσεων και των ταξικών συμφερόντων υπέρ μιας αντίληψης που κυριαρχείται από το εθνικό συμφέρον και γενικά την πορεία της χώρας. Η εκλογική νίκη μέσω των συνηθισμένων εκλογικών διαδικασιών οδηγεί στο στρογγύλεμα των θέσεων ώστε να διευρυνθούν οι δυνάμεις που συσπειρώνονται στο μέτωπο θέτοντας πιο ελαστικά κριτήρια για να εισρεύσουν στην κάλπη του λαϊκού μετώπου περισσότερες ψήφοι. Χάριν της εκλογικής επιτυχίας νοθεύεται ο ριζοσπαστισμός και ο ταξικός προσανατολισμός. Η

αξιοποίηση των εκλογών υπέρ του λαού είναι *«μια στιγμή»* και δεν μπορεί να είναι το κύριο στον προσανατολισμό του.

Ισχυρή ταξική συνείδηση, ισχυρό εργατικό κίνημα ταξικά προσανατολισμένο και προσανατολισμός στις εκλογικές διαδικασίες και στη δράση στους αστικούς θεσμούς είναι σε αντίθεση, δύσκολα μπορούν να συνδυαστούν.

Η επιδίωξη της εκλογικής νίκης του μετώπου και του σχηματισμού κυβέρνησης πρέπει να υπάρχει στο οπλοστάσιό μας, όχι ως αναγκαία διαδικασία, αλλά επικουρικά. Αν προκύψει τέτοια δυνατότητα το κίνημα πρέπει να την αξιοποιήσει.

Η εκλογική νίκη των λαϊκών δυνάμεων μέσα στις καλύτερες δυνατές συνθήκες είναι μάλλον η εξαίρεση και δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ως η διαδικασία προσέγγισης στην κοινωνική ανατροπή. Επιπλέον το μακροχρόνιο μιας λαϊκής δημοκρατικής κυβέρνησης που πρώτα θα μετασχηματίσει την ελληνική κοινωνία με κοινοβουλευτικές διαδικασίες κατά βάση και με δεδομένο τον αρνητικό συσχετισμό μοιάζει απίθανο και μπορεί να αποδειχθεί κίνδυνος θάνατος.

Εντύπωση προκαλεί επίσης ο τρόπος που το συγκεκριμένο πρόγραμμα αντιλαμβάνεται το μέτωπο που προτείνει. Στο μέτωπο αυτό πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις, εργατική τάξη και μικροαστικά στρώματα, κόμμα της εργατικής τάξης και κόμματα έκφρασης των μικροαστικών στρωμάτων που συμμετέχουν αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο. Δεν βλέπει το κείμενο έναν ιδιαίτερο ρόλο της εργατικής τάξης, της δύναμης που είναι φορέας των νέων, των σοσιαλιστικών κοινωνικών σχέσεων και στο κόμμα της, ρόλο που αντικειμενικά έχουν και πρέπει φυσικά να τον κατακτήσουν στην πράξη.

> «Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές οργανώσεις των εργαζομένων αποτελούν βάση και διαμέσου του μετωπικού προγράμματος, τις συνιστώσες ανάδειξης της λαϊκής κυβέρνησης»,

αναφέρει το κείμενο, που σημαίνει ότι όλες οι δυνάμεις έχουν αντίστοιχο πρωτοπόρο ρόλο, είναι εξίσου πρωτοπορία. Ιστορικά όμως στα μεγάλα γεγονότα και ακόμη περισσότερο στις επαναστάσεις αυτό δεν υπήρξε ποτέ. Ανάλογα με τον χαρακτήρα κάθε επανάστασης ή βαθιάς κοινωνικής τομής κάποια κοινωνική τάξη είχε τον πρωτοπόρο ρόλο. Τις αστικές επαναστάσεις κατά την περίοδο της ανόδου της, τις καθοδήγησε η αστική τάξη και οι υπόλοιπες τάξεις εργατική, αγρότες και μικροαστοί, αγωνίστηκαν για την εγκαθίδρυση

αστικών κοινωνικών σχέσεων, για εξ αντικειμένου ξένα προς αυτές συμφέροντα που όμως η επιβολή τους διαμόρφωνε καλύτερες συνθήκες και για τις ίδιες. Στην πορεία όμως ανάπτυξης του καπιταλισμού και όπου παρέμεναν φεουδαρχικά υπολείμματα όταν η εργατική τάξη είχε δυναμώσει αρκετά και είχε αποκτήσει συνείδηση της αποστολής της και μια ικανή πολιτική πρωτοπορία τότε επεδίωξε στην αστική επανάσταση να μην μπει η σφραγίδα της αστικής τάξης αλλά της εργατικής και εκμεταλλευόμενη τις επαναστατικές διαθέσεις του λαού να μετεξελιχτεί η αστική επανάσταση σε σοσιαλιστική. Σε όλες αυτές τις επαναστάσεις ο ρόλος των μικροαστικών δυνάμεων ήταν επικουρικός και όχι πρωτοπόρος.

Η ίδια σύγχυση επικρατεί και σε άλλα σημεία του προγράμματος.

> «Το παρόν μετωπικό πρόγραμμα στοχεύει κατ' αρχάς στην ανάταξη και εν συνεχεία στην ανάπτυξη της κοινωνικής παραγωγής και τελικά των παραγωγικών δυνάμεων με γνώμονα τα γενικά εθνικά συμφέροντα αλλά δίνοντας, όταν απαιτείται, προτεραιότητα σε κείνα των μισθωτών εργαζομένων».

Εδώ πρόκειται για ανάπτυξη επ' ωφελεία του συνόλου της κοινωνίας και θα προσθέταμε ιδιαίτερα των επιχειρηματιών και δευτερευόντως των εργαζομένων.

Θεωρούμε ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν μπορεί να αποτελέσει σχέδιο εξόδου από την κρίση υπέρ των εργαζομένων και να οδηγήσει σε βαθιές τομές στο δρόμο του σοσιαλισμού.

Επισημαίνοντας τα παραπάνω επιδιώκουμε να συμβάλουμε στον δημόσιο διάλογο που διεξάγεται και καθόλου δεν υπάρχει πρόθεση να αμφισβητηθούν οι καλές προθέσεις των συγγραφέων. Αυτές για μας είναι δεδομένες. Επειδή όμως η ιστορία δεν γράφεται με βάση τις προθέσεις κανενός αλλά με βάση τις ιδέες και τα προγράμματα που κινούν τους ταξικούς αγώνες θεωρήσαμε αναγκαίο να προβούμε σ' αυτές τις παρατηρήσεις.

Πηγή: ergatikosagwnas.gr

[Σημείωση Παντιέρας: Η μορφοποίηση του κειμένου και η προσθήκη παραπομπών-λινκ έγινε από εμάς]